

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021

i Natura 2000-område nr. 155
Udby Vig

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 155
Udby Vig

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Peter Leth

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N155 *Udby Vig* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 142 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende

læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et naturplejeark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

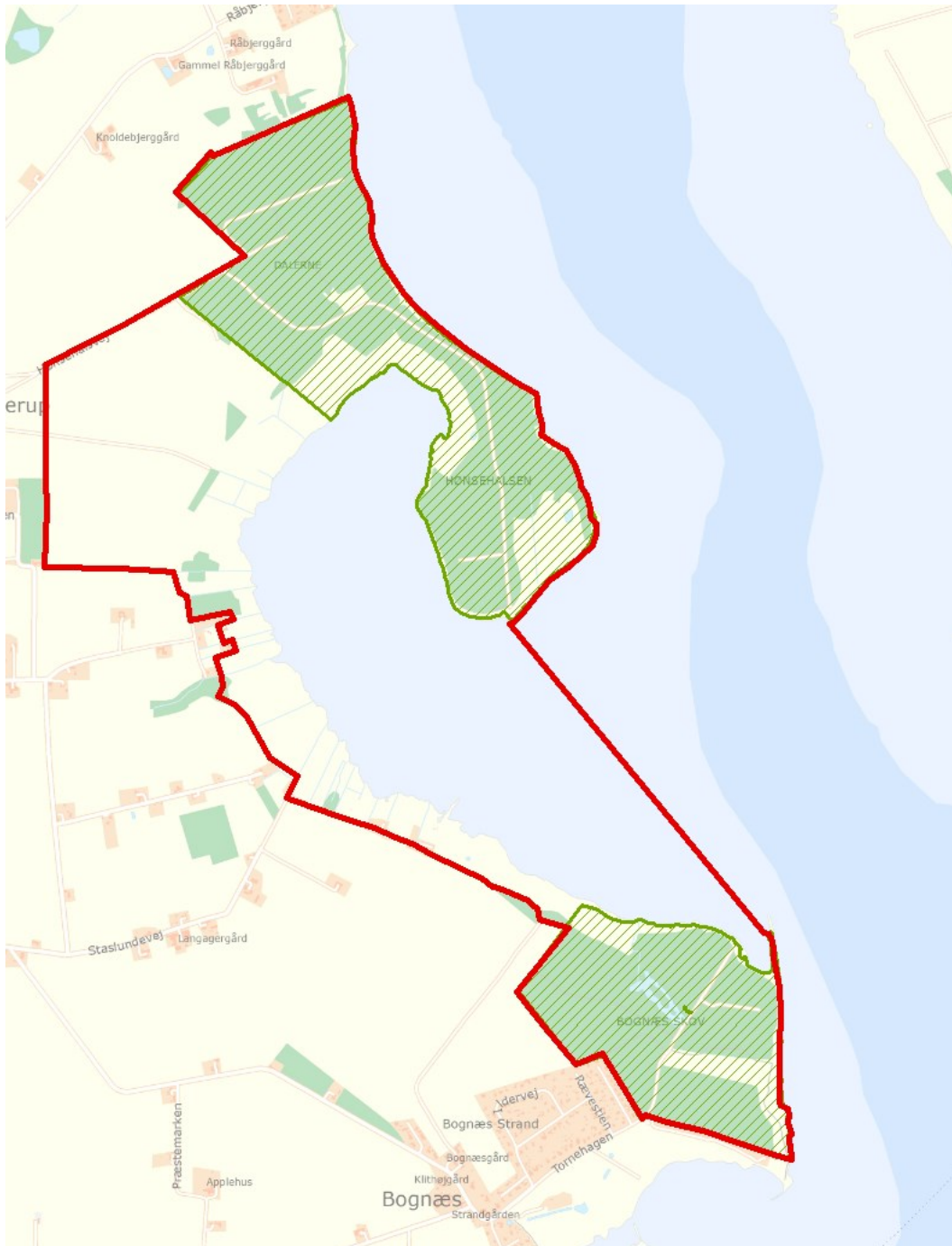
Området ligger på Tuse Næs ud til Isefjorden og er på 384 ha. Den del af området som ligger udenfor skovene (Høsehals og Bognæs) præges af lavtliggende ”engarealer”, som nærmest vigen har en svag saltpåvirkning og derfor kan karakteriseres som strandeng. Mod nord kan ”engene” bedst karakteriseres som rigkær, mens de mod syd i højere grad har karakter af tidvis våd eng. De højere beliggende landarealer langs vigen er med undtagelse af få, små arealer med surt overdrev, alle dyrkede eller skovbevoksede.

Vigen, der udgør knap en tredjedel af hele området, ligger i læ, beskyttet mod kraftig bølgegang og rummer derfor veludviklede plante- og dyresamfund på lavt vand.

Næsten hele landområdet er omfattet af en fredning fra 1998. Kun et mindre, dyrket areal er ikke med i fredningen. Fredningens formål er i korthed at sikre områdets engarealer og at give mulighed for at bevare og forbedre de landskabelige og biologiske værdier herunder ikke mindst engenes botaniske kvaliteter.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Indenfor området ejer Naturstyrelsen skovene Hønhals og Bognæs og de ud for disse liggende engarealer, i alt 142 ha. Engene er karakteriseret ved en høj artsforekomst, herunder en lang række sjældne orkideer. Sumpvindelsneglen og kildevældsvindelsneglen findes i området, og på det seneste har man også konstateret tilstedeværelsen af skæv vindelsnegl.

Områdets naturtyper er i overvejende god tilstand og fokus vil være på fastholdelse af græsningen, samt vedvarende rydning af opvæksten af især el og slåen.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)	
naturtype	Total
1310 Enårig strandengsvegetation	0,4
1330 Strandeng	14,4
7230 Rigkær	0,7
6230 Surt overdrev	1,9
6410 Tidvis våd eng	3,5
Hovedtotal	20,9

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Kildevældsvindelsnegl (H136)
- Sumpvindelsnegl (H136)

Der er i 2013 også registreret skæv vindelsnegl, men den er endnu ikke nået at komme med på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag for denne planperiode.

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede kreaturgræsning på eng- og overdrevarsarealerne samt løbende rydning af opvækst af især el og slåen. Derudover er foretaget enkeltstående indgreb i form af rydning af opvækst og træer på skræntarealet med surt overdrev ved Bognæs Skov og på arealet med rigkær ved Høsehals Skov. Materiale fra rydningsindsatsen er i det væsentlige fjernet for at mindske ophobning af organisk materiale og frigivelse af næringsstoffer.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsats er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsats har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsats (antal)	17	Gennemførte indsats (areal)	17 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsats (antal)	0	Ikke-gennemførte indsats (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Plejetiltagene for de lysåbne naturtyper i 1. planperiode har hovedsageligt været en videreførelse af eksisterende driftsaktivitet med græsning, samt en 1.gangs indsats med rydning af opvækst. Disse er gennemført som angivet i tabel b og det vurderes, at de har opfyldt periodens mål om naturtypebevarende pleje.

Konkrete erfaringer

Rydningen af opvækst på eng- og overdrevarsarealerne har medvirket til at de fremstår velplejet med god lystilgang til den åbne bund. Det vurderes, at afgræsningen kan holde noget opvækst nede, men der vil stadig være behov for rydning af genvækst af bl.a. rødell og birk.

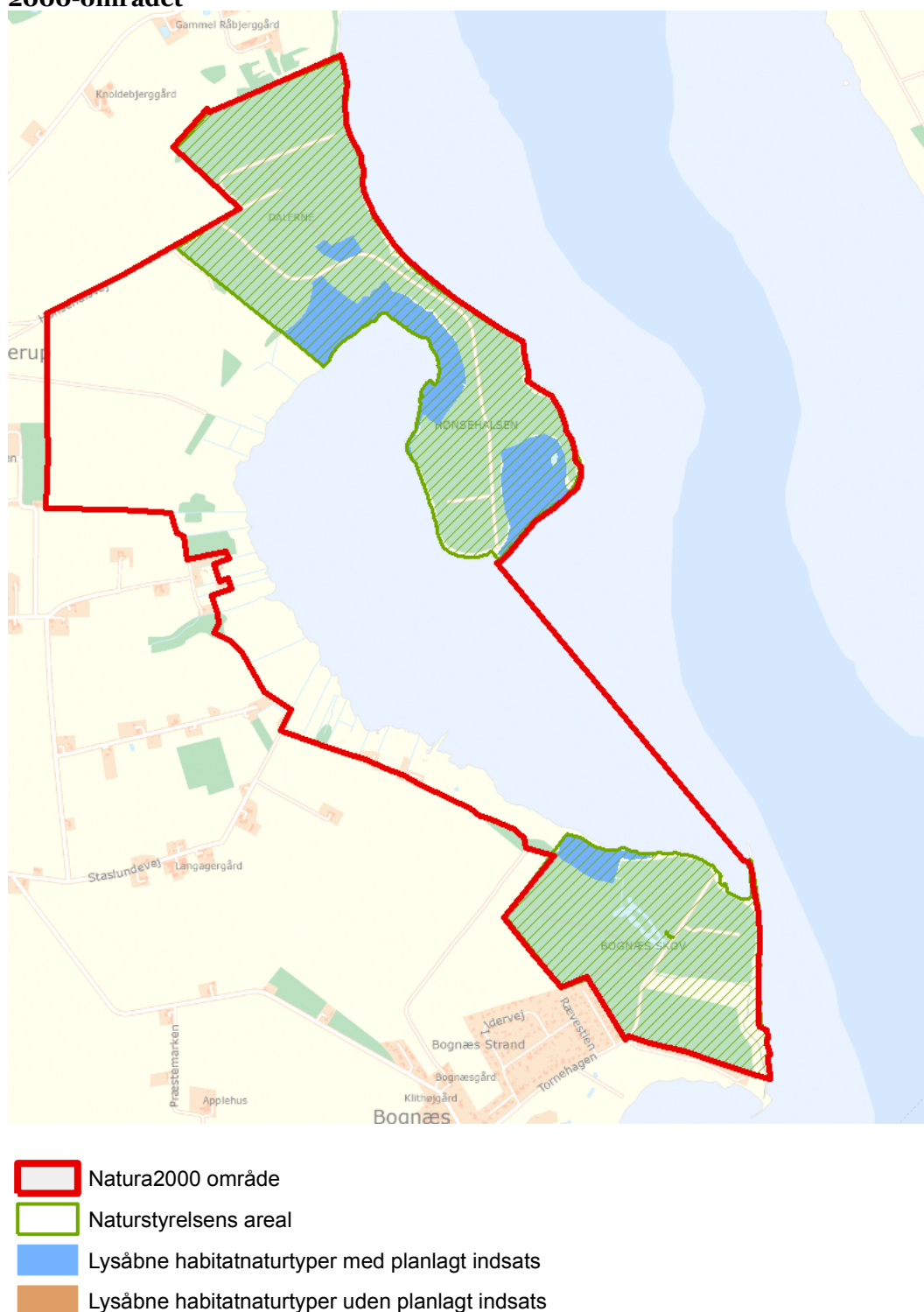
Nord for engarealerne er i den seneste kortlægning udpeget yderligere et areal med surt overdrev. Det har hidtil været slået, da det på grund af skovvejen ikke rent praktisk kan indgå i den eksisterende afgræsning. Den årlige slåning synes ikke at fremme naturindholdet. Arealet vurderes at have gavn af yderligere udpining, hvorfor der i den kommende planperiode planlægges at lave høslæt i stedet.

Der er i 2014 etableret 29 ha græsningsskov i sammenhæng med engarealerne, hvilket forventes at bidrage til områdets samlede naturværdi.

Derudover er i 1. planperiode oprenset et par vandhuller, hvilket er til gavn for bl.a. Stor vandsalamander, der dog ikke på nuværende tidspunkt forekommer på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis kreaturgræsning på eng- og overdrevsarealerne ved Udby Vig og slæt på det nordlige overdrevsareal i Hønehals Skov, jf. nedenstående skema. Da vigen er meget lavvandet, er det nødvendigt at hegne ud mod vandet, hvilket har den følge, at der udenfor hegnet findes en bevokset bræmme, som ikke græsses.

Endvidere foretages løbende rydning af opvækst.

Tabel c: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	1,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	14,4
			Naturtypebevarende pleje	14,4
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	3,5
			Naturtypebevarende pleje	3,5
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,7
			Naturtypebevarende pleje	0,7

	1310	Enårig strandengsvegetation	Sikring af naturtypen	0,4
			Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel d: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	1,0
			Græsning	Eksisterende	1,0
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	0,9
	1330	Strandeng	Rydning af opvækst	Eksisterende	14,0
			Græsning	Eksisterende	14,2
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,2
	6410	Tidvis våd eng	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,5
			Græsning	Eksisterende	3,5
	7230	Rigkær	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,7
			Græsning	Eksisterende	0,7
	1310	Enårig strandengsvegetation	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4
			Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel d er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel d.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne kildevældsvindelsnegl, sumpvindelsnegl og skæv vindelsnegl end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af naturplejearket, der ligger som bilag til driftsplanen.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N155 Udby Vig

Området ligger på Tuse Næs ud til Isefjorden og er på 384 ha. Den del af området som ligger udenfor skovene (Høsehals og Bognæs) præges af lavtliggende "engarealer", som nærmest vigen har en svag saltpåvirkning og derfor kan karakteriseres som strandeng. Mod nord kan "engene" bedst karakteriseres som rigkær, mens de mod syd i højere grad har karakter af tidvis våd eng. De højere beliggende landarealer langs vigen er med undtagelse af få, små arealer med surt overdrev, alle dyrkede eller skovbevoksede.

Vigen, der udgør knap en tredjedel af hele området, ligger i læ, beskyttet mod kraftig bølgegang og rummer derfor veludviklede plante- og dyresamfund på lavt vand.

Næsten hele landområdet er omfattet af en fredning fra 1998. Kun et mindre, dyrket areal er ikke med i fredningen. Fredningens formål er i korthed at sikre områdets engarealer og at give mulighed for at bevare og forbedre de landskabelige og biologiske værdier herunder ikke mindst engenes botaniske kvaliteter.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)	
naturtype	Total
1310 Enårig strandengsvegetation	0,4
1330 Strandeng	14,4
7230 Rigkær	0,7
6230 Surt overdrev	1,9
6410 Tidvis våd eng	3,5
Hovedtotal	20,9

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Kildevældsvindelsnegl (H136)
- Sumpvindelsnegl (H136)

Der er i 2013 også registreret skæv vindelsnegl, men den er endnu ikke nået at komme med på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag for denne planperiode.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i nedenstående tabeller.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
	Naturtype	Målsætning	Total	
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	1,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	14,4
			Naturtypebevarende pleje	14,4
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	3,5
			Naturtypebevarende pleje	3,5
	7230	Rigkær	Sikring af naturtypen	0,7
			Naturtypebevarende pleje	0,7
	1310	Enårig strandengsvegetation	Sikring af naturtypen	0,4
			Naturtypebevarende pleje	0,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
	Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total	
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	1,0
			Græsning	Eksisterende	1,0
	1330	Strandeng	Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	0,9
			Rydning af opvækst	Eksisterende	14,0
	6410	Tidvis våd eng	Græsning	Eksisterende	14,2
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,2
	7230	Rigkær	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,5
			Græsning	Eksisterende	3,5
	1310	Enårig strandengsvegetation	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,7
			Græsning	Eksisterende	0,7
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,4
			Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel III er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i Natura 2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne kildevældsvindelsnegl, sumpvindelsnegl og skæv vindelsnegl end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk